

ChristenUnie

Wageningen

**Verkiezingsprogramma
2022-2026**

Samen goed leven

Waardevol Wageningen



Inhoudsopgave

1.	Inleiding: Samen goed leven in vrijheid.....	4
1.1	Goed leven in Wageningen.....	4
1.2	Samen leven in Wageningen	4
1.3	Vrijheid in Wageningen	5
1.4	Hoop.....	5
2.	Ontmoeten en ont-moeten	6
3.	Groen karakter	7
3.1	Groen in de wijk.....	7
3.2	Groen in het buitengebied.....	7
3.3	Groen in de binnenstad	8
4.	Klimaat, energie en milieu	9
4.1	Energiebesparing	9
4.2	Warmte.....	9
4.3	Duurzame elektriciteit	10
4.4	Afval.....	10
4.5	Schone lucht	11
5.	Op naar nog meer duurzame mobiliteit.....	12
5.1	Voetgangers (Stappen)	12
5.2	Fiets (Trappen)	12
5.3	Openbaar Vervoer	13
5.4	Personenauto	13
5.5	Parkeren.....	13
6.	Iedereen telt mee, dus iedereen kan meedoen	15
6.1	Zorg met een menselijk gezicht.....	15
6.2	Jeugd	16
6.3	Onderwijs.....	16
6.4	Vrijwilligers en mantelzorgers.....	17
6.5	Studenten	17
6.6	Ouderen: wonen en zorg.....	17
6.7	Preventie.....	18
6.8	Minimabeleid	19
6.9	Asielzoekers en vluchtelingen.....	20

6.10	Vertrouwen in de bijstand	20
7.	Toekomstbestendig wonen.....	21
7.1	Bouwen met visie.....	21
7.2	Woningtekort	21
8.	Sport en cultuur: bewegen, beleven en behouden	23
8.1	Sport en beweging	23
8.2	Cultuur beleven en doen	24
8.3	Cultuurhistorie.....	24
9.	Groene economie	25
9.1	Duurzame economie	25
9.2	Rust en bezinning.....	26
9.3	Meedoen op de arbeidsmarkt.....	26
9.4	Landbouw en voedsel.....	26
10.	Lokale democratie.....	27
10.1	Rollen en verwachtingen	27
10.2	Referenda	27
10.3	Digitalisering	28
10.4	Financiën.....	28
10.5	Veiligheid	29

1. Inleiding: Samen goed leven in vrijheid

Verkiezingen gaan over mensen. Over u en mij. Over onze ouders, onze kinderen, onze burens, de leerkracht op school, onze werkgever, en onze werknemers. Ze gaan over ons en de manier waarop we willen samenleven. In dit verkiezingsprogramma willen we u meenemen in onze manier om voor ieder van ons een leefbare stad te maken. Een stad waar we elkaar allemaal in vrijheid kunnen ontmoeten en een goed leven kunnen leven.

Wageningen is een kleine **fijne stad om te wonen**. Het is fietsbaar, we hebben veel stedelijke voorzieningen, waaronder een zwembad, bioscoop en theater, er is een winkelstraat met veel afwisseling en er is weinig criminaliteit. Onze stad wordt ook gevormd door de vele studenten die de stad tijdelijk of langere tijd als hun thuisbasis zien. De universiteit is een beeldbepaler van onze stad. Of je nu vanuit het noorden, oosten of westen de stad binnenkomt, het heden en verleden van de universiteit zijn zichtbaar in ons straatbeeld.

We hebben ook een heel **actieve stad**. De gemeentegids staat vol met groepen en mensen die op geestelijk, cultureel, sportief of wetenschappelijk gebied of als belangengroeperingen een bijdrage leveren aan onze stad. We hebben veel actieve burgers die zich inzetten. Voor elkaar, voor hun vereniging of de stad. Er is betrokkenheid en veel kennis.

In de stad gaat veel goed. Velen van ons zullen weinig van de gemeente merken; u haalt er het paspoort, uw vuil wordt opgehaald, riolering aangelegd, speeltuinen hersteld, woonwijken gebouwd. De kleine gemeentelijke organisatie krijgt veel voor elkaar, maar laat ook nog veel potentieel onbenut. Gemeente, bedrijven en burgers samen maken de stad. De ChristenUnie wil dat de gemeente haar rol pakt waar dat moet, maar ook faciliteert waar zij zelf geen taak heeft, maar kan ondersteunen in het 'goed leven'.

1.1 Goed leven in Wageningen

De ChristenUnie werkt vanuit de overtuiging dat iedereen waardevol is. Ieder leven is het waard om naar omgekeken te worden. Maar ieder leven heeft ook een waarde om te geven aan die samenleving. Op sommige momenten kun je meer geven dan ontvangen, op andere momenten heb jij het nodig dat mensen naar je omkijken.

Goed leven betekent ook dat iedereen een dak boven zijn hoofd heeft, kan meedoen in de stad, kan wonen in een groene omgeving en dat er een overheid is die in haar rol het goede leven beschermt en faciliteert. Een overheid die een bondgenoot is van de inwoners van Wageningen.

1.2 Samen leven in Wageningen

Als we iets hebben geleerd tijdens de lockdown is dat we behoefte hebben aan ontmoeting met anderen. Dat kan op vele manieren en vraagt daarbij ook veel van de gemeente. Het gaat over welzijn, openbare ruimte, speelplaatsen. Op al die gebieden is werk aan de winkel.

Sociaal beleid gaat over het verbinden van mensen aan hun omgeving. Huizen van de Wijk (wijkcentrum Pomhorst, De Nude, Ons Huis) verdienen een meer centrale plek in wijk- en buurtbeheer, speelplaatsen en parken moeten worden ingericht als ontmoetingsplekken,

gebouwen moeten toegankelijk zijn voor iedereen. Publieke ruimtes moeten publiek kunnen zijn en multifunctioneel te kunnen worden ingezet om ontmoeting te faciliteren.

1.3 *Vrijheid in Wageningen*

Wageningen is een stad waar veel culturen elkaar ontmoeten. Er wonen veel nationaliteiten in onze stad, vooral door onze universiteit en de asielzoekerscentra. We streven naar een tolerante gemeente waarin iedereen respectvol met elkaar omgaat, waar **inclusie en acceptatie** hoog op de agenda blijven staan. We hebben daarbij niet alleen oog voor minderheden, maar ook voor minderheden *binnen* de minderheden. Wij willen een gemeente zijn waar mensen rekening houden met elkaar en waar iedereen zich vrij en veilig voelt, ongeacht leeftijd, geslacht, culturele achtergrond of seksuele geaardheid. Een gemeente waar elke vorm van racisme en discriminatie wordt bestreden. Waar iedereen veilig over straat kan en waar meldingen van discriminatie altijd serieus worden genomen en voortvarend worden opgepakt. Vrijheid is ook iets om uit te delen. Het is geen doel op zichzelf, maar een randvoorwaarde om goed en samen te kunnen leven.

1.4 *Hoop*

De ChristenUnie is ervan overtuigd dat het meer dan ooit belangrijk is om te geloven in en te werken aan een stad waar het niet meer gaat om het eigen 'ik', maar steeds meer om 'wij'. Daarom gaan wij met een programma van hoop de verkiezingen in. Zorg voor de naasten en voor de schepping zijn de uitgangspunten van waaruit de ChristenUnie in de politiek actief is. Om die zorg handen en voeten te geven, moet je zorgvuldig omgaan met de middelen (geld, gebouwen, ruimte) die de gemeente en de samenleving ter beschikking staan en de 'naaste' waar we verantwoordelijk voor zijn.

De samenleving is niet maakbaar, daar zijn we ons van bewust, maar de overheid kan randvoorwaarden aanbrengen waardoor er voor iedereen een goed leven mogelijk is.

In dit programma werken we dit op diverse thema's verder uit, wetende dat we niet werken aan een maakbare samenleving, maar gedreven door onze motivatie om Wageningen nog mooier, groener en socialer te maken.

De ChristenUnie is een landelijke partij en dat biedt voor Wageningen niet alleen stabiliteit, maar ook makkelijk verbindingen naar gemeenten in de regio, de provincie en het parlement. De ChristenUnie is een partij van christenen voor alle inwoners van Wageningen. We willen iets uitstralen van de liefde die God heeft voor deze wereld, voor Nederland, voor Wageningen.



2. Ontmoeten en ont-moeten

Als er iets is geleerd tijdens de lockdown is het wel dat de mens niet gemaakt is om alleen te zijn. We hebben behoefte aan ontmoeting met anderen. Dat kan op vele manieren en raakt daarmee vele terreinen waar de gemeente mee bezig is. Dit thema is te belangrijk om enkel versnipperd tegen te komen in de diverse hoofdstukken in dit verkiezingsprogramma, dus we zetten hier graag onze visie op 'ontmoeten' onder één kopje.

We komen elkaar tegen op straat, in het park, tijdens het sporten, in de kerk, op het werk, in de gemeenschappelijke huiskamer van de studentenflat, bij een vrijwilligersactiviteit, en ga zo maar door. De ChristenUnie wil waar het kan die ontmoetingen graag mogelijk maken. Zo zetten wij ons in voor meer bankjes in de openbare ruimte. Dus in het centrum, in de parken, maar ook op de Grebbedijk als die over een paar jaar wordt verstevigd. Buurtgroen-projecten verbinden burens met elkaar. Hier gaan we graag mee verder. Sporten kan ook een aanleiding zijn voor ontmoeting.

Er zijn ook heel veel initiatieven binnen het sociaal domein die mensen helpen om met anderen in contact te komen. Hierbij denken we aan **Markt 17** (een initiatief van de gezamenlijke kerken), de **East Kids Club** (voor kinderen in Wageningen-Oost) en de **Ontmoetingswinkel** van het Leger des Heils, en de aan de acties van **Coronahulp Wageningen** (diverse instanties, zoals **Stichting Present**, die de krachten bundelden om tijdens de lockdown een luisterend oor te bieden, of vrijwilligers te koppelen aan mensen die niet zelf hun boodschappen konden of durfden te doen).

Om ervoor te zorgen dat iedereen naar buiten kan, is een zogeheten **inclusieve inrichting** nodig. Dat betekent dat stoepen begaanbaar zijn voor mensen met een rollator of een kinderwagen, oversteekplaatsen veilig zijn voor blinden en slechtzienden, en woonbuurten en de omgeving van scholen veilig zijn voor spelende en overstekende kinderen. De gemeentelijke gebouwen en voorzieningen moeten bereikbaar zijn voor mensen met een beperking. Voor wie niet zelf kan reizen is er de Valleihopper en/of andere WMO-voorzieningen.

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat iedereen ten minste maatschappelijk mee moet kunnen doen. Daarom biedt ons minimabeleid ook ruimte om mee te doen met sport en cultuur.

De ChristenUnie zet zich de komende periode in voor minimaal het behoud van bovengenoemde mogelijkheden voor ontmoeting én voor meer inzet op de inclusieve buitenruimte: meer bankjes, spelen en sporten, betere stoepen en overzichtelijke kruisingen voor voetgangers en spelende kinderen.

3. Groen karakter

Een groene, gezonde leefomgeving is niet alleen belangrijk voor het ontmoeten. We laden ons ook op in de mooie landschappen rond Wageningen en genieten van de schoonheid van bloemen, bomen, vogels en insecten. Daarom willen we het groene karakter van de gemeente behouden en de biodiversiteit versterken.

3.1 *Groen in de wijk*

Een groene leefomgeving is belangrijk voor het welzijn en de leefbaarheid in de wijken, het draagt bij aan schone lucht en brengt de natuur tot in de stad. Ook nodigt een groene omgeving kinderen uit om **buiten te spelen**. Daarom is het belangrijk dat er vanaf elk huis een park of natuurgebied op loopafstand te vinden is. Om dit te bereiken wordt bijvoorbeeld een park aangelegd bij het Olympiaplein.

Vergroening is ook belangrijk om de stad aan te passen aan het veranderende klimaat: straten, parkeerplaatsen, pleinen en plantsoenen moeten **verkoeling** bieden tegen hittestress, water op kunnen vangen bij piekbuien, en bestand zijn tegen periodes van droogte. Dus minder asfalt, meer waterdoorlatende stenen en groene parkeerplaatsen.

Niet alleen de openbare ruimte moet hiervoor worden aangepast, we willen ook woningeigenaren stimuleren om tegels uit de tuin te halen en geveltuintjes en groene daken aan te leggen. Ook nieuwbouw moet zoveel mogelijk natuurinclusief plaatsvinden. Op plekken waar sociale en verkeersveiligheid niet in het geding is, is alle ruimte voor het laten groeien en bloeien van diverse bloemen en kruiden. Het gebruik van inheemse beplanting heeft de voorkeur. Er zijn nog veel groenstroken in Wageningen waar dit nog beter kan. Daarom willen we dat er voldoende budget is om groen te beheren en waar nodig te vervangen.

3.2 *Groen in het buitengebied*

De afgelopen jaren zijn er visies ontwikkeld voor het buitengebied, de Eng en de Grebbedijk. De ChristenUnie zal zich blijven inzetten voor het behoud van de sterke punten van deze gebieden en het zoeken naar mogelijkheden om de mindere punten te verbeteren. Zo willen we verstening van de Eng voorkomen en de zichtlijnen door het gebied, van hoog naar laag, behouden.

In het Binnenveld en de Oude Nude zien we kansen voor het beperken van het autoverkeer, betere **wandel- en fietsroutes** en het versterken van de **biodiversiteit** (mede door bijdragen aan het Landschapsfonds door zonneparken). De ecologische verbindingen tussen de Binnenveldse Hooilanden, Eng en Uiterwaarden moeten worden versterkt of ontwikkeld.

Bij de herontwikkeling van de Grebbedijk staat de bescherming tegen hoogwater voorop, en worden de ecologische waarden versterkt. Recreatie (wandelen, zwemmen, etc) kan alleen wanneer dit past binnen deze voorwaarden. We zien een waterplas in de Driehoek (tussen Pabstendam, haven en Nederrijn) als mogelijkheid om recreanten bij de kribben in de Rijn en veiliger te laten zwemmen, maar er moet nog onderzocht worden in hoeverre de aanleg

van de zwemplas mogelijk is. Horeca en evenementen worden rond deze waterplas niet toegestaan. De versterking van de dijk biedt ook kansen voor betere wandelroutes, met bankjes en een trap de dijk op ter hoogte van de Wageningse Afweg.



3.3 Groen in de binnenstad

In en rond het centrum zien we kansen voor vergroening in combinatie met ontwikkelingen rond de stadsgracht en parkeren. Door het parkeren te centreren op de Gerdesstraat, Costerweg en Gevangentoren kunnen de andere parkeerterreinen langs het Plantsoen (Gedempte Gracht, Beuningplein, Junushoff en Straelenstoren) ingericht worden voor **groen en ontmoeting**, en in geval van het Beuningplein (deels) als **fietsenstalling**. Op deze manier is er meer ruimte voor verkoeling, wordt de entree van het centrum fraaier en komt het centrum gevoelsmatig ook dichterbij het parkeerterrein bij de Costerweg te liggen (het centrum begint dan immers zodra je de Straelensbrug over komt en niet pas bij het begin van de Hoogstraat).

Het doortrekken van de stadsgracht heeft positieve effecten op de waterkwaliteit. Dat is niet alleen gunstig voor de vissen, maar ook voor installaties die warmte uit het water halen om appartementen te verwarmen. Dat is weer een mooie bouwsteen voor de energietransitie. Voorkomen moet worden dat de gracht enkel een stenen bak met water wordt, want dan voegt het zeer weinig toe aan verkoeling en leefklimaat en niets aan de biodiversiteit en hoofdgroenstructuur.



4. Klimaat, energie en milieu

De gevolgen van de klimaatverandering zijn zichtbaar in onze eigen omgeving. Na enkele droge zomers, met in 2020 zelfs temperaturen rond de 40°C, zagen we in de zomer van 2021 de kracht van het wassende water door extreme neerslag in Limburg, België en Duitsland. Wereldwijd zijn nog veel meer en heviger gevolgen te zien.

Vanuit onze zorg voor de schepping én onze naaste willen we onze verantwoordelijkheid nemen voor maatregelen die we in Wageningen kunnen nemen. Het klimaatbeleid is een grote opgave, die veel vraagt van inwoners, instellingen, bedrijven en de gemeente. Het is daarom belangrijk dat de gemeente als partner naast de andere partijen staat en de kar trekt waar dit voor die partijen niet lukt.

4.1 *Energiebesparing*

De energietransitie begint bij **energiebesparing**. Energie die je niet gebruikt hoef je immers ook niet op te wekken. De gemeente stimuleert daarom projecten voor kleinere maatregelen thuis, zoals isolatie en de inzet van energiecoaches, en ondersteunt Verenigingen van Eigenaren bij het maken van verduurzamingsplannen. Sommige energiemaatregelen verdienen zich binnen afzienbare tijd terug, maar voor woningeigenaren ontbreekt soms de mogelijkheid om hierin te investeren. Daarom wil de ChristenUnie dat de **Toekomstbestendig Wonenlening** (via de SvN of een vergelijkbare regeling) blijft bestaan. Met de Woningstichting willen we afspraken maken over het versneld aanpakken van de woningen met een laag energielabel. Waar mogelijk willen we lichtvervuiling terugdringen. Dit scheelt energie en is goed voor mens en dier.

4.2 *Warmte*

Besparing alleen is niet voldoende, de energie die we nodig hebben (warmte en elektriciteit) moet de komende jaren zoveel mogelijk duurzaam worden opgewekt. Hiervoor zijn verschillende manieren. Wageningen moet, net als de rest van Nederland van het aardgas af. Dit is wenselijk om meerdere redenen. We kunnen en willen geen gebruik meer maken van gas uit Groningen, willen niet afhankelijk zijn van Russisch gas en willen hier ook inzetten op **duurzame bronnen**.

De ChristenUnie wil de potentie van (ultradiepe) geo- en aquathermie en warmte-koudeopslag benutten om steeds minder afhankelijk te zijn van aardgas en houtige biomassa. We ondersteunen initiatieven om hele wijken of buurten van het gasnet af te koppelen en staan open voor coöperatieve modellen en publieke investeringen in warmtenetten, zodat zeggenschap lokaal blijft en iedereen mee kan doen.

De warmtevisie richt zich op een gasloos Wageningen in 2040, een ambitieus doel waarvoor steun van andere overheden nodig is in wetgeving en financiën. Per wijk wordt er een uitvoeringsplan gemaakt samen met de wijkbewoners.

4.3 *Duurzame elektriciteit*

Het verduurzamen van het opwekken van elektriciteit is een grote opgave. We redden het niet alleen met het benutten van de daken, al is daarop wel de eerste inzet. De gemeente dient elk beschikbaar instrument in te zetten om ook de **grote daken** van bedrijven en sporthallen te gebruiken voor zonnepanelen en groen.



In de Visie Buitengebied zijn goede richtlijnen opgesteld voor de inpassing van zonneparken en een maximering tot 2030. Hiermee wordt de biodiversiteit in het Binnenveld versterkt en de participatie van omwonenden en andere Wageningers geborgd. Door de bijdrage vanuit een zonnepark aan het landschapsfonds is er daadwerkelijk geld om het landschap aantrekkelijker te maken voor mens en natuur.

In dezelfde Visie Buitengebied is afgesproken dat er op een beperkt aantal plekken wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn voor 1 of 2 windmolens. Windmolens hebben qua impact de voorkeur boven zonneparken, want ze nemen veel minder ruimte in per opgewekte kwh energie. Er zijn vele beperkingen te noemen: geluid, slagschaduw, hoogspanningsleidingen, waterveiligheid (uiterwaarden), weidevogels, Natura2000 en de wespandief. Actieve betrokkenheid van omwonenden, grondeigenaren en andere belanghebbenden is bij dit onderzoek een voorwaarde. Hetzelfde geldt voor minimaal 51% lokaal eigenaarschap. Participatie zorgt ervoor dat lusten en lasten eerlijker worden verdeeld. De gemeente koopt de eigen energie zoveel mogelijk lokaal of regionaal in.

4.4 *Afval*

Onze grondstoffen zijn gelimiteerd. We sorteren ons afval daarom in efficiënte ketens, gericht op optimaal hergebruik van energie en materialen. In afval zitten waardevolle grondstoffen die niet verloren mogen gaan. Daarom zien we afval in eerste instantie als grondstof. Als grondstof goed gescheiden wordt ingezameld bij de bron, kunnen de grondstoffen worden aangeboden voor hergebruik.

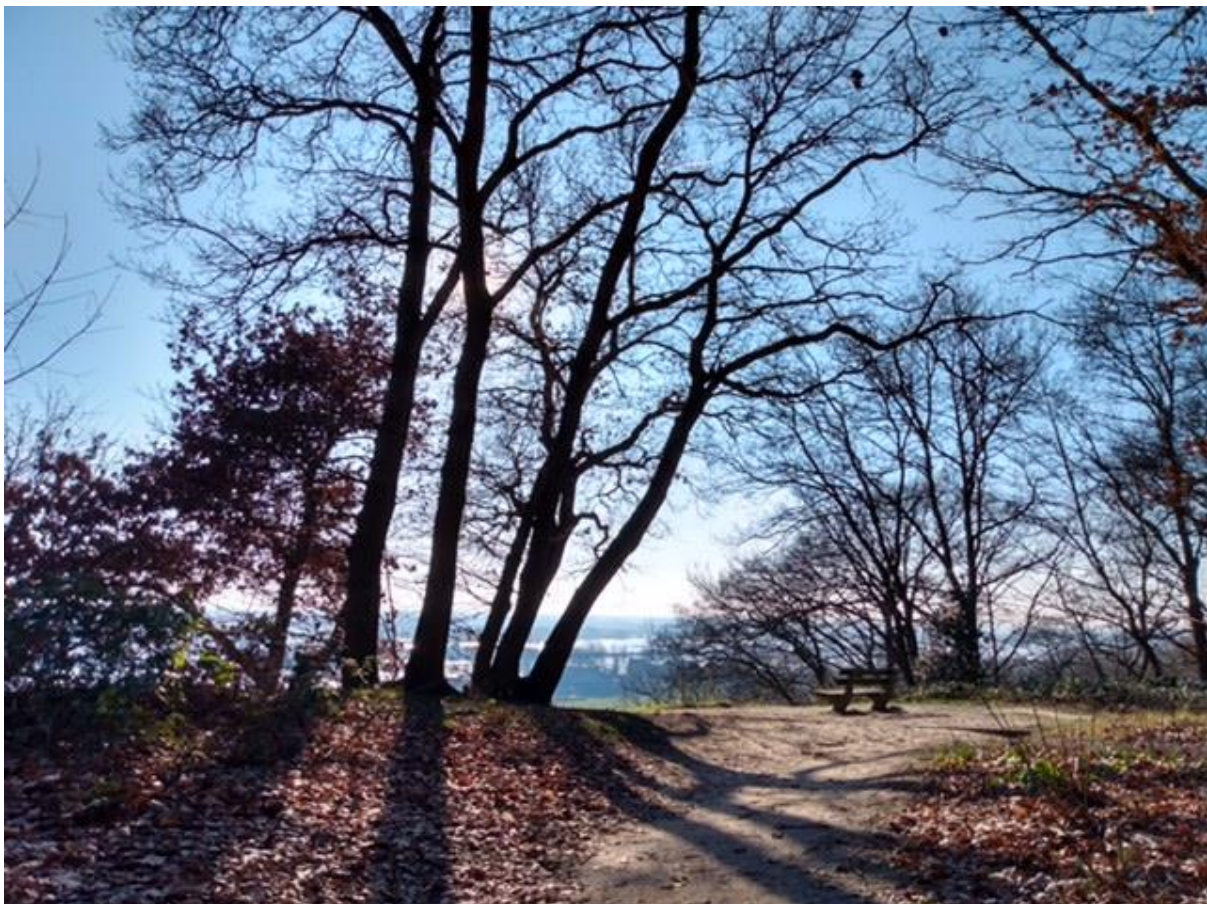
De normen voor afvalscheiding worden steeds strenger. In 2025 mag er nog maar 30 kilo restafval per persoon per jaar zijn. In het afvalbeleid dat in 2022 wordt herzien moet ambitie zitten voor afvalscheiding bij hoogbouw.

Het voorkomen van afval is onderdeel van het gemeentelijke circulaire inkoopbeleid. Verpakkingsvrij winkelen wordt gestimuleerd, evenals bewustwordingsacties rond het voorkomen van afval, zwerfvuil en compost. Langs doorgaande fiets- en wandelroutes en plaatsen waar mensen verblijven (parken, winkelgebieden, scholen en pleinen) zijn voldoende afvalbakken. Er wordt actief gemonitord en gehandhaafd op zwerfafval en poepvervuiling. Met organisatoren van evenementen (bijv. Bevrijdingsfestival en AID) worden afspraken gemaakt over afvalreductie en afvalscheiding.

4.5 *Schone lucht*

Bij nieuwbouwwijken zoals de Dreijen (fase 2) moeten houtkachels verboden worden. Of anders gezegd: dit worden **houtrookvrije wijken**. Hout stoken levert niet alleen schade op voor het klimaat, maar ook voor de gezondheid.

De gemeente Wageningen verzet zich, samen met de andere gemeenten in Regio Foodvalley, tegen de opening van **Lelystad Airport**. De aan- en afvliegroute gaat over het Renkums beekdal, de Eng, Sahara en de uiterwaarden, met flink wat ruimte naar links en rechts. Dit zorgt voor meer geluidsoverlast boven bewoond gebied in Wageningen. In combinatie met een extra aanvliegroute naar Schiphol vanuit het zuiden wordt het erg druk en daarmee lawaaiig in ons luchtruim.



5. Op naar nog meer duurzame mobiliteit

Goede paden, wegen en OV-verbindingen zijn noodzakelijk om mensen bij elkaar te brengen en om economische, sociale en culturele activiteiten te ondernemen. De groeiende mobiliteit mag niet ten koste gaan van onze leefomgeving. Meer dan de helft van de verplaatsingen gebeurt op korte afstand. Toch is de infrastructuur vooral gericht op de ritten die over grote afstand worden gemaakt. Langzaam verkeer krijgt daarom voorrang in de prioritering van het gemeentelijk beleid (verdeling van openbare ruimte, instelling van verkeerslichten). We houden vast aan het **STOP**-principe (eerst Stappen, dan Trappen (fiets), dan Openbaar vervoer en dan pas de Personenwagen). Dit maakt de woonomgeving leefbaar, veilig en duurzaam.

De ChristenUnie zet in op verdere verduurzaming van mobiliteit, het vermijden van overbodig verkeer en vergroting van het aandeel lopen, fietsen en openbaar vervoer in de totale mobiliteit van Wageningen. Samen met ondernemers, onderwijsinstellingen en de Regio Foodvalley willen we dan ook handen en voeten geven aan afspraken uit het mobiliteitsconvenant (2019) om het aantal autokilometers terug te dringen.

5.1 Voetgangers (Stappen)

Mobiliteit begint zodra je het huis uit gaat. Voetpaden en oversteekplekken moeten zonder obstakels zijn, zodat ze **begaanbaar** zijn met rolstoel, rollator en kinderwagen. Dus goed onderhoud, geen kuilen in de stoep en goede op- en afgang. Wandelpaden van en naar openbare voorzieningen (winkels, huisartsen, etc.) wil de ChristenUnie voorzien van voldoende bankjes, zodat ook mensen die minder goed ter been zijn geregeld kunnen rusten, of elkaar ontmoeten. We zien ook ruimte voor meer de recreatieve wandelaar en het maken van ommetjes. Hiervoor zijn goede verbindingen vanuit de stad naar het groene buitengebied nodig, maar ook valt te denken aan het doortrekken van het Wallenpad langs de stadgracht.

5.2 Fiets (Trappen)

Er wordt in Wageningen al heel veel gefietst en we zien hier gelukkig nog steeds groei. Er is de afgelopen jaren al veel geïnvesteerd in het verbeteren van de **fietsroutes**, maar er zijn nog steeds knelpunten die verbeterd moeten worden. Nu er duidelijkheid is over de oplossing over de bereikbaarheid van Wageningen met de auto, kan er nu ook werk gemaakt worden van de fietsstructuur aan de noordkant van Wageningen. Zo moet het fietspad aan de noordzijde van de Nijenoord Allee verbreed worden, zodat fietsers op de route Kortenoord/BSP en de Campus de hoofdwegen niet over hoeven te steken. Dat is winst voor auto én fiets. De Snelle Fietsroute Ede-Wageningen gaat onverminderd door. Ook wil de ChristenUnie de Churchillweg tussen Hoevestein en Nijenoord Allee inrichten als fietsstraat (auto te gast) en de fietspaden langs de Van Uvenweg (tussen Julianalaan en Churchillweg) moeten de komende periode verbeterd worden.

Naast fietsstraten en fietspaden is ook **fietsparkeren** nog een grote uitdaging in het centrum, bij het busstation en rond verschillende winkels daarbuiten. Om hier wat aan te kunnen doen, willen we het Beuningplein deels herinrichten als fietsenstalling en de weg voor de AH af te sluiten voor autoverkeer. In het centrum missen bovendien duidelijke

oplaadpunten voor e-bikes. Voor fietscomfort en –veiligheid worden paaltjes op fietspaden zoveel mogelijk verwijderd. Hiervoor wordt in 2022 een concreet plan gemaakt.

5.3 Openbaar Vervoer

De gemeente moet zich blijven inzetten voor directe(re) busverbindingen van de Campus naar de stations Ede-Wageningen, Rhenen, Veenendaal-De Klomp en Arnhem. We trekken samen op met de gemeente Ede voor behoud van de Intercity-status van station Ede-Wageningen. In regionaal verband steunen we elke lobby om de frequentie van de Valleilijn (trein Ede-Wageningen <-> Amersfoort) te verhogen en door te trekken naar Arnhem. Het Lexkesveer is een belangrijke verbinding over de Nederrijn. Bij vervanging van het veer gaat onze voorkeur uit naar een elektrisch aangedreven veerboot.



5.4 Personenauto

De provincie heeft gekozen voor het Alternatief Bestaande Route om Wageningen bereikbaar te houden voor auto's. Dit levert een extra belasting op voor de Nijenoord Allee. Dit met inbegrip van een onderdoorgang, zodat fietsers ter hoogte van de Churchillweg zonder moeite de doorgaande weg over kunnen steken. De ChristenUnie is blij met deze keuze, maar wil zich – zoals altijd onze insteek was – volop inzetten voor de aanwonenden van de Nijenoord Allee. Zij hebben recht op een woning, een tuin, een wijk waarin het veilig wonen is en geluid en fijnstof geen grotere schade veroorzaken aan de gezondheid. Het leefklimaat mag niet achteruitgaan, maar moet zelfs verbeteren.

Om de leefbaarheid en verkeersveiligheid verder te vergroten, dienen alle woonstraten ingericht te worden als **30 km/uur-weg**. Om sluipverkeer te voorkomen en automobilisten zo min mogelijk door de wijken te laten rijden, blijft 50 km/uur de snelheid op de 'Ruit' (Lawickse Allee, Stadsbrink, Ritzema Bosweg, Diedenweg, Mansholtlaan, Nijenoord Allee, Kortenoord Allee) en op de Hollandseweg in Wageningen-Hoog.

5.5 Parkeren

Bij nieuwbouw van woonwijken (zoals Dreijen fase 2) willen we de ruimte tussen de woningen gebruiken voor spelen en ontmoeten. Parkeren moet daarom zoveel mogelijk aan de rand van de wijk, waar auto's kunnen opladen bij lantaarnpalen. Ook willen we het gebruik van deelauto's stimuleren, waardoor er minder blik op straat komt. Bij nieuwe appartementengebouwen worden ontwikkelaars gestimuleerd om **deelauto's** in hun plan op te nemen, waardoor bewoners automatisch mede-eigenaar zijn en zodoende sneller gebruik zullen maken van de deelauto.

Bij herinrichting stellen we voor dat het parkeren naar de rand van de wijk wordt verplaatst, maar hier is de wens van de huidige bewoners doorslaggevend. Het voordeel van het verplaatsen van het parkeren is dat woonstraten vergroend kunnen worden en een autoluwe inrichting de ruimte geeft aan fietsers, voetgangers en spelende kinderen. Parkeren in en rond het centrum wordt geconcentreerd op enkele locaties op de rand van het centrum. In Wageningen hebben we al een relatief hoge laadpaaldichtheid, maar die voorsprong moeten we ook houden. Een **snellaadstation** ontbreekt echter nog. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden bij benzinestations of grotere parkeerterreinen. Om het aantal verkeersbewegingen in woonwijken verder te beperken, zien we pakketpunten op logische plekken bij de ingang van de wijken of bij winkelcentra waar pakketten kunnen worden bezorgd en opgehaald. Ook lokale ondernemers moeten gebruik kunnen maken van deze pakketpunten. Dit zijn ook logische plekken voor deelauto's.

6. Iedereen telt mee, dus iedereen kan meedoen

De ChristenUnie kiest voor wat echt telt. Elk mens is intrinsiek waardevol. Die waarde hangt niet af van prestaties, gezondheid, geaardheid, afkomst, leeftijd, gewenstheid of geluk. Al het leven verdient het om voor gezorgd te worden, beschermd te worden, tot ontplooiing te komen en te participeren.

6.1 *Zorg met een menselijk gezicht*

We gaan voor een gezonde samenleving. 'Gezond' is een breed begrip, waarin betekenisvol leven centraal staat. Betekenisvol leven gaat over de lichamelijke aspecten van gezond-zijn, maar ook over psychisch welbevinden, zingeving, mee kunnen doen en voor kwaliteit van leven. Het gaat daarbij niet alleen om onze eigen gezondheid; we hebben samen oog voor mensen in kwetsbare situaties en zorgen voor elkaar.

We geloven dat mensen bereid zijn om naar elkaar om te zien en elkaar te helpen. Dit hebben we mede gezien tijdens de coronacrisis, toen in korte tijd ruim 500 Wageningers zich aanmeldde om zich via de Coronahulp van Welsaam hun steentje bij te dragen.

De ChristenUnie zet in op de gezamenlijke (en eigen) verantwoordelijkheid van de inwoners. We willen initiatieven stimuleren en steunen waarin buurtbewoners met elkaar of in samenwerking met zorg- en welzijnsorganisaties met en voor elkaar zorgen; een buurt die elkaar kent, oog heeft voor elkaar en voor elkaar zorgt.

We streven naar goede zorg, zo dichtbij mogelijk georganiseerd, lokaal geworteld, voor iedereen beschikbaar en passend bij de persoonlijke situatie en levensovertuiging. Om ervoor te zorgen dat niemand buiten de boot valt, is **maatwerk** van groot belang wanneer reguliere regelgeving tekortschiet of wanneer bestaande zorg geen passende oplossing biedt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de Jeugdzorg, waarbij maatwerk kan leiden tot kortere wachttijden en daarmee kan voorkomen dan problemen erger worden of situaties uit de hand lopen.

Goede zorg kenmerkt zich ook door continuïteit: zoveel mogelijk ontschotting tussen hulp, zorg en participatie; verminderen van bureaucratie en duurzame samenwerking tussen partijen. We zijn er, in dit kader, voorstander van om een langdurige samenwerking aan te gaan met Welsaam, zodat we voort kunnen bouwen op hetgeen ontwikkeld is, lange(re)-termijn-visies stimuleren en daarmee ruimte bieden aan innovatie, vernieuwing en verbetering.

Continuïteit van zorg is gebaat bij een centrale ingang, zoals het Startpunt. We hebben gemerkt dat niet alle inwoners het Startpunt kennen of dat de drempel om bij het Startpunt binnen te lopen voor sommigen toch te hoog is. Wij willen enerzijds meer bekendheid geven aan het Startpunt, bijvoorbeeld door een publiekscampagne. Anderzijds, willen we graag meer gebruik maken van laagdrempelige locaties, zoals de BBLTHK en Huizen van de Wijk (wijkcentra), om mensen te **informer** over mogelijkheden voor zorg, hulp en ondersteuning. Uiteraard in goede afstemming met het Startpunt.

6.2 Jeugd

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. De gemeente Wageningen moet daarom inzetten op veilige gezinnen, veilige scholen en veilige buurten. Stabiele, sterke en liefdevolle gezinnen vormen een veilige basis voor gelukkige kinderen om zich goed te ontwikkelen. De ChristenUnie wil dat stellen met kinderen handvatten aangereikt krijgen om te kunnen bouwen aan hun relatie en aan het ouderschap. **Ouderschaps cursussen**, zoals 'Baby, Bier en Bitterballen' (initiatief van De Bakermat en Buro Nij), en informatie over relatieondersteuning moeten laagdrempelig beschikbaar zijn. Steeds meer raken we doordrongen van hoe ingrijpend een (v)chtscheiding is voor kinderen. Inzet op ondersteuning en preventie bij relatieproblemen is nodig, omdat kinderen in hun kwetsbare positie worden beschermd en veel relatieleed voor ouders wordt voorkomen. Wanneer bij een scheiding de belangen van het kind in de knel dreigen te komen, wordt een **mediator** ingezet als belangenbehartiger van het kind. Op deze manier beperken we zoveel mogelijk de gevolgen van een echtscheiding voor de betrokken kinderen. Initiatieven waarin ouders worden ondersteund door andere ouders, zoals Buurtgezinnen, verdienen onze steun.

Binnen de jeugdhulp zijn er de nodige uitdagingen. Het project Duurzaam Partnerschap Jeugd is van start gegaan en beoogt onder meer een versteviging van de basisstructuur (o.a. onderwijs, laagdrempelige hulp), een uniforme werkwijze (waarbij systeemgerichtheid, normalisering en eenduidige regievoering) en het intensiever samenwerken met curatieve partners. Dit project ondersteunen we inhoudelijk; de financiële taakstelling die aan dit project gekoppeld is, is wat ons betreft niet bepalend voor het al dan niet slagen van dit project; betere zorg is het voornaamste uitgangspunt.

We zijn ons ervan bewust dat sommige problematiek dusdanig complex en/of ernstig is, dat de basisstructuur onvoldoende is en dat begrippen als 'normalisering' geen recht doen aan de situatie. Deze situaties vragen om adequate en snelle inzet van specialistische hulp, waarbij we zoveel mogelijk (en in overleg met de betrokkenen) maatwerk inzetten om lange wachttijden te voorkomen of te verminderen.

6.3 Onderwijs

Goed onderwijs is heel belangrijk. Het biedt kinderen de basis voor hun verdere leven. De gemeente moet zorgen voor goede randvoorwaarden. De ChristenUnie wil doorgaan met het **verduurzamen** van schoolgebouwen. Daarbij is niet alleen aandacht voor energieverbruik en energieopwek op het dak, maar ook voor goede ventilatie. Ook willen we dat de gemeente doorgaat met het subsidiëren van natuur- en milieueducatie en ook **verkeerseducatie** actief gaat ondersteunen. We zetten in op veilige fietsroutes naar school, maar veilig verkeer begint bij veilig gedrag.



6.4 *Vrijwilligers en mantelzorgers*

De gemeente kent vele vrijwilligers en wij zijn trots op al het werk dat zij verzetten. Ze zijn van onschatbare waarde binnen onze samenleving. In Wageningen is het percentage bewoners dat vrijwilligerswerk doet een stuk hoger in vergelijking met het landelijk beeld. De ChristenUnie wil dit blijven faciliteren en niet moeilijker maken door regels of beperkingen. Dit geldt in het bijzonder voor inwoners die vrijwilligerswerk doen naast een uitkering of voor vluchtelingen die vrijwilligerswerk willen doen. Vrijwilligersorganisaties moeten kunnen rekenen op **ondersteuning** door de gemeente voor onder andere kennisoverdracht, coördinatie en financiële middelen. Vrijwilligers kunnen, indien nodig, een gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) verkrijgen. De rol van vrijwilligers dient ook goed verankerd te blijven in de maatschappelijke doelen van Welsaam/Samen Wageningen. Het vrijwilligerscentrum speelt hierin een belangrijke ondersteunende rol, evenals de verschillende kerken in Wageningen.

Bijna 10% van alle Wageningers verleent een vorm van mantelzorg. Dit is een waardevolle, maar soms ook zware taak; waarbij overbelasting van mantelzorgers een belangrijk punt van zorg is. Dagbesteding en **respit** zijn belangrijk om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. De ChristenUnie wil specifieke ondersteuning voor mantelzorgers in kwetsbare situaties, zoals bv. jonge mantelzorgers van chronisch zieke ouders of (zeer) oude mantelzorgers.

6.5 *Studenten*

Studeren is voor veel mensen de mooiste tijd van hun leven. Helaas is de werkelijkheid soms anders. Door hoge studiedruk, financiële stress, schuldenproblematiek of moeite met vinden van woonruimte, kampen studenten regelmatig met psychische klachten of burn-out. Schaamte over financiële problemen kan deze problematiek nog eens extra ingewikkeld maken en maakt dat studenten soms geen of te laat hulp zoeken. De ChristenUnie wil het taboe rondom financiële problemen doorbreken en studenten aanmoedigen om **tijdig hulp te vragen**. Ook herkenning en bewustwording van deze problematiek bij medestudenten of studentenwerkers kan vroegsignalering bevorderen. Daarnaast vindt de ChristenUnie het belangrijk dat (internationale) studenten hun weg kunnen vinden binnen het sociale domein wanneer zij behoefte hebben aan hulp en ondersteuning. Een voorbeeld hiervan is het actief onder de aandacht brengen van het Startpunt onder studenten.

6.6 *Ouderen: wonen en zorg*

De komende jaren zal de groep ouderen in Wageningen verder groeien. In 2030 is 1/3 van de inwoners van Wageningen ouder dan 65 jaar. Voor de ChristenUnie is het daarom van belang om het thema '**Goed ouder worden**' hoog op de agenda te hebben staan. Dit heeft zowel betrekking op het zorg en welzijn alsook op wonen. We streven daarbij naar een integraal aanbod van zorg, welzijn en wonen, waarbij gekeken wordt naar wat iedere oudere nodig heeft om goed oud te kunnen worden. Ondersteuning in en vanuit de buurt speelt daarbij een grote rol.

Veel ouderen kunnen zich zelfstandig redden, al dan niet met ondersteuning vanuit hun (informele) netwerk. Maar er zijn ook ouderen die kwetsbaar zijn op één of meerdere domeinen en voor wie aanvullende hulp of ondersteuning noodzakelijk is.

Steeds meer mensen met een zorgvraag wonen langer thuis. Woningen moeten dus geschikt zijn voor ouderen en mensen met een beperking. De ChristenUnie vindt dat de gemeente daarin, samen met woningeigenaren en woningcoöporaties (De Woningstichting, Idealis) een grote verantwoordelijkheid heeft. Woningeigenaren krijgen voorlichting over het levensloopbestendig maken van hun woning. Om de woning aan te passen is het mogelijk om een Toekomstbestendig Wonenlening (via de SvN) aan te vragen. Daarnaast willen we ruimte geven aan woonzorginitiatieven waarbij inwoners elkaar ondersteunen in verschillende levensfasen, zoals knarrenhofjes of woningen waarbij jongeren en ouderen samen in één huis wonen.

Als gevolg van corona zijn er groepen ouderen meer kwetsbaar geworden of zijn kwetsbare ouderen uit beeld geraakt. De ChristenUnie heeft daar oog voor. Naast al het genoemde onder het kopje 'Ontmoeten' wil de ChristenUnie dat ouderen boven de 70 jaar standaard een bezoek krijgen aangeboden door een van de **ouderenadviseurs**, die met ouderen het gesprek aangaat over wat zij nodig hebben om op een goede manier oud te worden in hun huis en wijk.

De ChristenUnie onderschrijft en ondersteunt de pilot '**Wageningen Dementievriendelijk**', waarin een brede delegatie van hulp-, zorgverleners, welzijnsorganisatie, Politie en kerken streven naar een dementievriendelijke samenleving. Van belang hierbij is het kunnen blijven wonen in de eigen vertrouwde omgeving, met een belangrijke rol voor de wijk. Een mooi voorbeeld waarin dit praktisch handen en voeten krijgt is het Geheugenhuis, waar inwoners van Wageningen op een laagdrempelige wijze in de BBLTHK voor zichzelf of voor anderen (praktische) hulp, ondersteuning en materialen kunnen vinden. Daarnaast ondersteunen we initiatieven zoals het Odensehuis. Verder wil de ChristenUnie het taboe rond dementie doorbreken. Dat vraagt om een gerichte, plaatselijke aandachtscampagne waarin informatievoorziening over en het omgaan met mensen met geheugenproblemen centraal staat.



6.7 Preventie

De afgelopen jaren zijn er veel zorgen geweest over financiële tekorten binnen het sociaal domein. Het Rijk bleef lange tijd achter met de financiën die gemeenten nodig hebben voor

de uitvoering van de taken rond (jeugd)zorg. In Wageningen zetten we al sinds de start van de decentralisaties van de zorg in op preventie. Daardoor zorgen we ervoor dat mensen (langer) gezond blijven en op termijn de kosten voor de zorg afnemen. Dat laatste zien we inmiddels ook gebeuren.

Welzijnsactiviteiten (vooral georganiseerd binnen **Welsaam**) zijn hierin een belangrijke pijler, evenals voldoende beweging (sportbuurtwerk, Jongeren op Gezond Gewicht) en de aandacht voor gezonde voeding (onder andere de gezonde sportkantine, gezond eten op scholen) en de **Rookvrije Generatie**. Vrijwel alle scholen en sportfaciliteiten kennen inmiddels een rookvrije zone.

Mensen zijn te waardevol om zich te (laten) verliezen in **verslavingen** aan alcohol, roken, drugs, seks gamen en/of gokken. Verslaving is geen vrijheid. De ChristenUnie wil dat preventie ook hier een belangrijke plek houdt. De opkomst en acceptatie van softdrugs en lachgas is zorgelijk. De risico's van het gebruik van pillen als XTC en MDMA zijn groot. Voorlichting op scholen, universiteit en bij feesten moet vooral gericht zijn op preventie en pas daarna op het veilig gebruik en controle ervan. Rond coffeeshops moet de gemeente actief handhaven op de landelijk vastgestelde AHOJ-GI-criteria (verboden om: te Afficheren, Harddrugs te verhandelen, Overlast te veroorzaken, Jeugd onder de 18 toe te laten, Grote hoeveelheden te verhandelen en het Ingezetenschap controleren). Tegen illegale hennepkwekerijen wordt hard opgetreden.

6.8 Minimabeleid

In Nederland groeien te veel kinderen in armoede op, vaak zelfs mét werkende ouders. Armoede leidt tot sociale problemen, slechtere schoolprestaties en veel stress. De ChristenUnie staat voor een **ruimhartig armoedebelid**. Om armoedeval te voorkomen willen we de minimaregelingen trapsgewijs afbouwen wanneer de inkomsten van mensen stijgen. De minimaregelingen dienen jaarlijks geïndexeert te worden.

We hechten veel waarde aan preventie van armoede en schulden en de bestrijding daarvan. Door maatwerk en in samenwerking met lokale partners, zoals het diaconaal Noodfonds, willen we voorkomen dat mensen tussen wal en schip vallen, wanneer er problemen zijn waarin niet wordt voorzien door bestaande regelingen.

Sommige doelgroepen zijn extra kwetsbaar voor armoede en schulden, waaronder ouderen, chronisch zieken en gehandicapten, kinderen en jongeren en mensen met een (niet-Westerse) immigratieachtergrond. Deze groepen willen we ruimhartig ondersteunen. Initiatieven zoals het 'Ik-doe-mee'-fonds, 'Vakantiegeld Delen' of het 'Efteling-uitje' zijn voorbeelden van breed gedragen initiatieven van meerdere lokale organisaties en/of Wageningse kerken die wij een warm hart toedragen.

Sinds 1 januari 2021 is vroegsignalering van schulden een wettelijke taak van de gemeente (Wgs), maar deze vroegsignalering is gericht op een beperkt aantal gebieden, namelijk: wonen, nutsvoorzieningen en zorg. Betalingen die mensen vaak zo lang mogelijk proberen te voldoen, ook als er al schulden zijn. Door schuldproblemen in een nog vroeger stadium aan te pakken, kunnen veel problemen voorkomen of tijdig opgepakt worden. Dit kan bijvoorbeeld door aan te sluiten bij de Nederlandse Schuldhulproute (NSR). Via zo'n route worden inwoners met schulden vroegtijdig bereikt en kunnen in contact komen met

passende hulp, waaronder zelfhulp, **SchuldHulpMaatje**, **Humanitas** of het **Leger des Heils**.

In het bijzonder willen we nog stilstaan bij de ouders die getroffen zijn door de toeslagenaffaire. We willen deze ouders binnen Wageningen graag ruimhartig en tijdig compenseren wanneer landelijk compensatie te lang duurt of uitblijft.

6.9 Asielzoekers en vluchtelingen

Dat Wageningen een gastvrije stad is, zien we ook in de initiatieven die zijn ontstaan rond de asielzoekerscentra en de opvang van vluchtelingen. Denk hierbij aan 'Vluchteling Onder Dak' en 'Welkom in Wageningen' Juist voor deze mensen is de vrijheid die in Wageningen gevierd en gevoeld wordt van grote waarde. De ChristenUnie wil zo min mogelijk beperkingen voor de tijdelijke bewoners van de azc's om deel te worden van de Wageningse samenleving.

In de integrale benadering vormen opvang en huisvesting de basis. Als aan deze twee basisvoorwaarden is voldaan, kunnen asielzoekers en statushouders sneller verbinding maken met de maatschappij en met de beschikbare woonmogelijkheden en sociale netwerken. Met de juiste ondersteuning doen deze groepen daarna **volwaardig** mee in de samenleving. Hiermee kunnen gemeenten ervoor zorgen dat er draagvlak is en blijft in de samenleving, voor zowel opvang van asielzoekers alsook huisvesting, integratie en acceptatie van vergunninghouders. (Zie ook: <https://www.g40stedennetwerk.nl/gemeenten-willen-integrale-aanpak-van-asiel-tot-en-met-integratie>)

6.10 Vertrouwen in de bijstand

De ChristenUnie vindt het belangrijk te benadrukken dat mensen meer zijn dan hun verdienvermogen. Vrijwilligerswerk of een andere manier van participeren in de samenleving is ook waardevol, voor het welbevinden van iemand zelf, evenals voor de maatschappij. We vinden dat de gemeente heel zorgvuldig moet zijn als het gaat om het vragen van een tegenprestatie voor de bijstand. Het is belangrijk dat deze zoveel mogelijk aansluit bij de eigen kennis en talenten van mensen en mag niet ten koste gaan van regulier werk en mantelzorg. Verder bepleiten we maximale ruimte voor alternatieve re-integratietrajecten en vormen van regelarme bijstand. We hebben na een driejarig experiment met de bijstand in Wageningen gezien dat vertrouwen werkt. Het halen van een vinkje in het systeem kan niet het doel van het participatiebeleid zijn. Het doen van parttime werk, helder beleid over vrijstelling van giften en bijverdiensten en het mogelijk maken van het starten van een eigen onderneming met behoud van uitkering moeten mogelijk blijven. Gezien de beperkte steekproef binnen de pilot 'Vertrouwen Werkt' is nadere monitoring wel gewenst.

7. Toekomstbestendig wonen

Wageningen is een mooie, fietsbare stad, met goede voorzieningen. Compact en overzichtelijk. De ChristenUnie vindt dat wijken er zijn om te wonen, op te groeien, te leven. Wijken zijn plaatsen voor ontmoeting en samenleven. Dat betekent dat er in nieuwe wijken ruimte wordt gereserveerd voor gemeenschappelijke voorzieningen en dat deze in bestaande wijken worden verbeterd als het nodig is.

7.1 *Bouwen met visie*

Wonen doen we in Wageningen vrij dicht op elkaar. Om voldoende ruimte te blijven bieden voor huisvesting van de eigen bewoners zal ingezet worden op diversificatie van het woningaanbod door inbreiding. Groei van het aantal inwoners en het aantal banen is geen doel. We zijn dan ook geen voorstander van grootschalige uitbreiding.

Inbreiding kan alleen met veel inzet van de gemeente op behoud van groen, leefbaarheid en inpassing in de cultuur van de bestaande wijk, maar vooral **op goede procesbegeleiding**. Omwonenden krijgen nieuwe burens en zij willen graag meedenken. Ontwikkelingen worden via omgevingstafels in een open proces tussen alle belanghebbenden ontwikkeld. De ChristenUnie knokt voor de kansen van starters, alleenstaanden en jonge gezinnen, voor waardig wonen voor ouderen, voor betaalbaar en duurzaam wonen voor iedereen.



7.2 *Woningtekort*

Naast nieuwbouw moet ook gekeken worden naar andere opties om het huidige woningtekort op te lossen. De afgelopen jaren is landelijk de druk op de woningmarkt vanwege allerlei redenen enorm toegenomen, met hoge koopprijzen en lange wachttijden voor een sociale huurwoning tot gevolg. Daarnaast zien we ook een autonome groei door jongeren die het huis uit gaan, ouderen die in een te grote woning zitten, de toename van 1-persoonshuishoudens. Dit zien we ook in Wageningen. Met name voor **starters, jonge gezinnen en senioren** is het vinden van een geschikte woning moeilijk.

Ruimte voor senioren om te verhuizen naar bruikbare appartementen geeft mogelijkheden om door te groeien vanuit eengezinswoningen uit andere wijken. Daardoor komt ruimte vrij voor jonge gezinnen die op hun beurt starterswoningen achterlaten.

In Wageningen Hoog en de Hamelakkers is kavelsplitsing mogelijk. Woningssplitsing en inwoning bij mensen die vinden dat zij in een te groot huis wonen is ook een optie, mits dit geen extra (m.n. parkeer)druk oplevert in de straat/buurt. Eenlaagsbebouwing als

supermarkten kunnen worden gebruikt voor twee of meer laags bebouwing. Ook kan er veel ruimte gevonden worden in het ombouwen van leegstaande industrie of kantoorpanden. Ook gemeentelijke panden worden strategisch ingezet. Waar ruimte schaars is kunnen functies slimmer worden gecombineerd. Door afspraken te maken met eigenaren, provincie en Rijk willen we deze leegstand herstructureren ten behoeve van woningbouw. De toename van woningen moet passen binnen de huidige infrastructuur en niet ten koste gaan van de leefbaarheid van de wijken. Opkoop door beleggers wordt tegengegaan. Als je een huis koopt moet je er ook gaan wonen. Wij zijn dus voor een zelfwoningsplicht, liefst voor heel Wageningen.

Collectieve woonvormen zijn belangrijk, omdat ze zorgen voor onderling contact, gezelschap en burenhulp. Ook bevordert het realiseren van voldoende woningen voor ouderen de doorstroming op de woningmarkt. Er is ruimte voor woonzorgprojecten, meergeneratiewoningen en hofjes. Toegankelijkheid wordt standaard meegenomen bij nieuwbouw, zodat elke nieuwe woning levensloopbestendig is. Ook moet er altijd buitenruimte zijn bij nieuwe woningen, in de vorm van (gemeenschappelijke) tuinen, balkons en dakterrassen.

8. Sport en cultuur: bewegen, beleven en behouden

Sport, cultuur en recreatie bieden mogelijkheden om op een zinvolle manier de vrije tijd te besteden. Ze hebben positieve sociale, maatschappelijke en gezondheidseffecten. Ieder mens heeft gaven en talenten ontvangen om God te eren, anderen te dienen en zichzelf te ontplooiën.

8.1 Sport en beweging

Beleid op de gebieden sport, cultuur en recreatie richt zich vooral op stimulering van deelname, ondersteuning en faciliteren van verenigingen en initiatieven. Er moet sprake zijn van een gedegen voorzieningen- en accommodatiebeleid. Voor hardlopers moeten er aantrekkelijke en veilige routes zijn. Ook vinden wij dat er voldoende ruimte moet zijn voor sport en spel. Speelplaatsen moeten goed onderhouden worden, sportterreinen en -gebouwen moeten veilig te bereiken zijn voor jong en oud. We zien hierom graag een nieuwe poging om een kleine **skeelerbaan** in het park Noordwest te realiseren.

De focus van de gemeente dient te liggen op de breedtesport en amateurverenigingen, en niet op de topsport en geprofessionaliseerde instellingen. Sporten is niet alleen gezond en leuk, maar sport bindt ook samen. **Sportstimulering** en specifiek het betrekken van minima, ouderen, mensen met een beperking en mogelijk andere doelgroepen is daarom een speerpunt. De ChristenUnie pleit voor open clubs met een sterke verbinding tussen het sociale en het gezondheidsdomein. Vanwege de schade aan het milieu wil de ChristenUnie de komende jaren het rubbergranulaat op de kunstgrasvelden vervangen door goed bespeelbare alternatieven.



Sportverenigingen ervaren daarin nu diverse knelpunten, vooral over de beschikbaarheid van sportvelden. We nemen de adviezen die uit het nu lopende onderzoek hiernaar zeer serieus. Daarnaast zet de ChristenUnie in op toegankelijkheid en bereikbaarheid van sportvoorzieningen. Zowel financieel als praktisch. Zo pleit de ChristenUnie al langer voor een multifunctioneel gebouw in Wageningen-Oost, dat ook voor sport(onderwijs) gebruikt kan worden. Ook zien we de noodzaak voor verduurzaming van zwembad De Bongerd. De ChristenUnie vindt het van levensbelang dat elk kind aan het einde van de basisschool ten minste het **zwemdiploma A** heeft. Wageningen is niet alleen gelegen aan de Rijn, maar kent ook ander openbaar water, zoals de stadsgracht, de Rooseveltsingel, de vijvers bij de Vredehorst, het Hooilandplein en het park bij de Mondriaanlaan en de sloten in het Binnenveld.

8.2 *Cultuur beleven en doen*

De BBLTHK (bibliotheek) is van belang voor het leesonderwijs aan onze kinderen, het bestrijden van laaggeletterdheid en biedt alle inwoners leesplezier en toegang tot informatie (ook digitaal). Daarnaast biedt de BBLTHK een podium voor kunst, cultuur, ontmoeting en debat en is zo van waarde voor Wageningen. Het kan ook een plek zijn waar toeristische informatie over Wageningen te vinden is. Het Vrijwilligerscentrum heeft hier ook zijn plek gevonden. De ChristenUnie wil zich in blijven zetten voor een brede inzetbaarheid van de BBLTHK (zie ook het voorstel om de BBLTHK als informatiepunt voor zorg in te zetten). De ChristenUnie is blij dat het financieel goed gaat met theater Junushoff. Prioriteit voor Junushoff moet liggen bij de activiteiten van de lokale amateurverenigingen en scholen. Indien nodig wordt de gemeentelijke tegemoetkoming om deze uitvoeringen mogelijk te maken vergroot.

De ChristenUnie zet in op actieve kunstbeoefening door inwoners van Wageningen. Kwalitatief goede cultuureducatie (lessen in zang, dans, muziek, beeldende kunst) moeten voor iedereen bereikbaar zijn. Hiervoor is een hernieuwde bundeling van creatieve krachten nodig nu 't Venster er niet meer is. De ChristenUnie is niet tegen een cultuurplantsoen om een en ander op het culturele erf te bundelen. Er moet echter wel een degelijk financieel plan onder liggen én de actieve cultuurdeelname mogelijk maken.

8.3 *Cultuurhistorie*

Erfgoed en monumenten zijn beeldbepalende elementen in met name het centrum van Wageningen. Ook buiten het centrum zijn er ook gebouwen en plaatsen waar we zuinig op moeten zijn. Te denken valt aan de Generaal Foulkesweg, met historische panden en de arboreta en de watertoren, de Aula en het voormalig Scheikundegebouw op de Dreijen, en ook de Julianastraat.

Goed onderhoud en beheer ervan vinden we belangrijk en ook kijken we naar goede nieuwe invullingen van oude gebouwen. We zien graag een **gevelfonds**, een subsidie om de historische uitstraling van winkelpanden in het centrum van Wageningen te verbeteren.

De Grote Kerk op de Markt is recent gerestaureerd door de Stichting Oude Gelderse Kerken, maar de **toren** ervan is daarbij niet meegenomen, omdat deze nog eigendom is van de gemeente. Dat willen we graag de komende jaren alsnog realiseren.

Om monumenten ook in de toekomst te kunnen gebruiken en dus toekomstig verval te voorkomen, kijken we maximaal naar wat mogelijk is om monumenten te **verduurzamen** zonder afbreuk te doen aan de historische elementen. Zonnepanelen op monumenten zijn wat de ChristenUnie betreft zeker mogelijk. Deze voegen een hedendaagse tijdlaag toe aan een monument, zonder de constructie aan te tasten.



9. Groene economie

De ChristenUnie staat voor een economie die er is voor de mensen in plaats van andersom. Een sterke lokale en regionale economie is een middel om waardevolle doelen te realiseren. De economie draait niet alleen om groei en consumeren, maar ook om de kwaliteit van leven. Een goede balans tussen werken, zorgen en rusten is van grote waarde..

De coronacrisis heeft laten zien hoe sterk bedrijven afhankelijk zijn van financiële steun van de overheid. We mogen andersom ook verwachten dat ondernemers, bedrijven en onderwijsinstellingen zich dienstbaar tonen aan de Wageningse samenleving. Wederzijdse waardering mag zich behalve de fysieke en financiële ook in de sociale infrastructuur vertalen.

9.1 *Duurzame economie*

Veel ondernemers in Wageningen hebben duurzaamheid hoog op de agenda staan. Zij vinden hierin de gemeente als hun partner. Samen moeten we aan de slag met **vergroening** van bedrijfsterreinen, de **energietransitie** en een **inclusieve** arbeidsmarkt. De komende periode wil de ChristenUnie graag samen met bedrijven op Nudepark 1 aan de slag met deze drie thema's. Het Business & Sciencepark wordt ook vergroend en ingericht voor ontmoeting en bewegen. De gemeente zet zich in voor een goede bereikbaarheid van bedrijventerreinen met het openbaar vervoer en een logische fietsstructuur. Verder wordt uitvoering gegeven aan de acties uit het Mobiliteitsconvenant.

Alle (nieuwe) bedrijven in Wageningen krijgen een **welkomstpakket** van de gemeente. In dit pakket worden verschillende initiatieven in de stad onder de aandacht gebracht, net als het Wageningse klimaatbeleid en wat ondernemers hierin kunnen doen. Het doel van dit pakket is om deze bedrijven te betrekken bij de Wageningse samenleving, zodat ze daar een waardevolle toevoeging aan kunnen geven, door bijvoorbeeld sponsoring, deelname aan duurzaamheidsacties, etc.

De ChristenUnie is voor het behoud van winkels en bedrijfjes in de wijken, voor de levendigheid en het mogelijk maken van ontmoetingen in de buurt.

In regio Foodvalley worden afspraken gemaakt over het vestigingsbeleid voor nieuwe bedrijven. In Wageningen is ruimte voor kennisintensieve bedrijven op de Born Oost en maakindustrie op Nudepark 1 en 2. Verdere toename van bedrijventerreinen is in Wageningen niet nodig, ook gezien de ruimte die er in de regio nog is.

De regionale samenwerking brengt overheden, onderwijsinstellingen en ondernemers samen op onderwerpen als mobiliteit, circulair ondernemen en de transities op gebied van voedsel, energie en productieprocessen. De uitdagingen hier liggen vooral op het maken van de schaa sprong van een pilot naar een daadwerkelijk duurzamere economie.

De gemeente voert zelf een circulair inkoopbeleid. In Regio Foodvalley worden al veel initiatieven ontplooid om de circulaire economie aan te jagen. De gemeente Wageningen moet hier, samen met de bedrijven, een actieve rol pakken. Als eerste stap wordt voor een 'nulmeting' de materialenstromenanalyse van de gemeente in beeld gebracht.

9.2 *Rust en bezinning*

De ontwikkeling naar een 24-uurseconomie lijkt niet te stoppen. We zien daarbij ook dat mensen op zoek zijn naar rust en onthaasting. De coronacrisis heeft die behoefte onderstreept. Onze samenleving en economie gedijen als er rustmomenten zijn. Vanuit onze christelijke levensovertuiging genieten we van de zondag als rust- en bezinningsmoment. God geeft ons allemaal elke week een dag om volop te genieten van rust, ontmoeting, familie en vrienden. De ChristenUnie wil de komende raadsperiode een maatschappelijk debat voeren met inwoners, winkeliers, sportverenigingen, vrijwilligersorganisaties en geloofsgemeenschappen over de waarde van rust. Herwaardering van christelijke feestdagen. In plaats van reguliere commerciële **zondagsopeningen** op Eerste Paas-, Pinkster- en Kerst-zondagen worden de historisch christelijke vieringen weer meer gewaardeerd.

9.3 *Meedoen op de arbeidsmarkt*

Het hebben van werk is belangrijk. Het is een plek waar onze talenten tot bloei komen en we in contact komen met anderen van diverse achtergronden. Wageningen kent veel kennisinstellingen (Wageningen UR, Friesland Campina, Keygene, Noldus, etc.), die van grote waarde zijn voor wereldwijde innovaties. We zijn hier trots op! Net als op de bedrijven waar het werk vooral met de handen wordt gedaan (winkeliers, fietsenmakers, veel huidige bedrijven op het Nudepark). De binnenstad is belangrijk voor Wageningen, niet alleen voor de boodschappen en het terrasbezoek, maar ook als werkgever.

De arbeidsmarkt is constant aan het veranderen. Steeds meer mensen beginnen voor zichzelf als ZZP'er. Nieuwe beroepen komen op en mensen die al lang bij een bedrijf werken moeten worden bij- of omschoold. Voor de een is dat vanzelfsprekend, voor de ander is dat lastig. De ChristenUnie ziet graag dat overheid, onderwijs en ondernemers samen optrekken om iedereen te laten meedoen in deze ontwikkelingen. Voor **mensen met een beperking** moet het vanzelfsprekend zijn dat ook zij de mogelijkheid krijgen om hun talent in te zetten, of dat nu betaald of via vrijwilligerswerk is. De gemeente geeft hier zelf het goede voorbeeld in en maakt bedrijven hier enthousiast voor.

Veel nieuwe Wageningers komen uit het buitenland. Zij zijn op vele fronten een verrijking voor de stad en haar inwoners. We zorgen dat nieuwkomers zich welkom voelen. De gemeente zorgt dat informatie in het Engels beschikbaar is. Er wordt actief gewerkt aan de integratie van statushouders in de arbeidsmarkt, zodat ook zij een bijdrage leveren en zich welkom weten. We onderzoeken hoe ook vluchtelingen die nog geen verblijfsvergunning hebben hun talenten kunnen bijdragen tegen een eerlijke vergoeding.

9.4 *Landbouw en voedsel*

De agrarische sector is klein in Wageningen. Toch drukken landbouw en voedsel sterk hun stempel op Wageningen door de aanwezigheid van de universiteit en voedselgerelateerde bedrijvigheid. We vinden het daarom belangrijk dat de landbouw niet verdwijnt uit Wageningen. Boeren worden ondersteund in de transitie naar een natuur-inclusieve landbouw. Sinds 2021 is er de vereniging Streekwaar, waarin telers, veehouders en andere voedselmakers samen met cateraars en winkels rondom Wageningen werken aan duurzame korte ketens. Ook wordt er gewerkt aan de uitvoering van de Wageningse **Voedselagenda**. We ondersteunen dit van harte.

10. Lokale democratie

De ChristenUnie staat voor een betrouwbare overheid die de samenleving centraal stelt. De gemeente heeft de taak om randvoorwaarden voor het goede leven te stellen, soms beschermend, soms versterkend, maar veelal faciliterend. De gemeente stelt haar bewoners centraal bij de uitvoering van doelen, zij checkt de impact van haar ingezette beleid regelmatig.

We staan naast mensen, om samen te werken aan Wageningen waar ieder zijn talenten kan benutten. We denken mee, stimuleren en ondersteunen waar nodig. Met alle groepen die er in Wageningen zijn, zowel in wijken als op belangen zou meer autonomie van wijken mogelijk kunnen zijn. We leggen de beslistmacht daarin zo laag mogelijk. In andere steden zijn met de ABCD-methode van de LSA-bewoners goede resultaten behaald. Hier kan meer mee worden bereikt.

10.1 Rollen en verwachtingen

Bewoners worden bij bouwplannen in hun directe omgeving in een zeer vroegtijdig stadium betrokken. Bewoners, gemeente en ontwikkelaar zitten gezamenlijk en **op basis van gelijkwaardigheid** aan tafel om na te denken over de context van het gebied, de beoogde doelen, wat er nodig is en hoe een nieuwe ontwikkelingen kan passen. Ieder geeft van tevoren de randvoorwaarden aan waarbinnen er speelruimte is om gezamenlijk tot een invulling te komen. De rollen en verwachtingen worden vooraf uitgesproken. Het is vooraf helder welke besluiten waar worden genomen, wanneer en met wie. Ontwikkelaars kennen de wegen van een ruimtelijk proces goed. Voor omwonenden is dat een nieuwe en vaak eenmalige ervaring. Daarom is ondersteuning van omwonenden vanuit de gemeente van belang. Daarom introduceren we een **onafhankelijke procesmanager** die de partijen vanaf het begin van het proces ondersteunt. Deze wordt betaald uit een gebiedsontwikkelfonds. Dit fonds wordt gevuld door bijdragen van ontwikkelaars die hun plan willen uitvoeren.

De rol van de procesfacilitator is om de verschillende omwonenden met hun belangen in hun kracht te zetten, te ondersteunen in de procedures en een gezamenlijke stem en inzicht te geven. Daardoor is er een goed proces mogelijk met ontwikkelaar, burens en gemeente. Door actief samen op te trekken, worden buurten en initiatieven mooier en zijn omwonenden betrokken en eigenaar van ontwikkelingen in hun buurt.

De gemeente staat open voor initiatieven van inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en kerken. Nieuwe vormen van vertegenwoordiging en andere manieren om inwoners te betrekken bij besluitvorming moeten aanvullend zijn op het mandaat dat via de verkiezingen aan de gemeenteraad is gegeven.

10.2 Referenda

De ChristenUnie ziet geen heil in raadgevende referenda, omdat de uitslag hiervan niet bindend is en daardoor tot verwarring en ontevredenheid kan leiden. We zijn wel voor een

bindend correctief referendum, met een opkomstdrempel, zodat kiezers in een *uiterst* geval aan de noodrem kunnen trekken over een voorstel dat door de raad is aangenomen.



10.3 Digitalisering

Ontmoeting tussen overheid en inwoners vindt op vele verschillende manieren plaats. Dat kan fysiek, maar de digitalisering gaat razendsnel. En door de coronacrisis is dit proces nog eens versterkt. Belangrijk is daarom onder andere een goed werkend DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Maar ook goede ondersteuning voor burgers die niet (zo) digitaal vaardig zijn.

De gemeente moet de **digitale veiligheid** goed op orde hebben, zodat onze gegevens goed beveiligd zijn en de privacy wordt gewaarborgd. Voor een goede vervulling van de wettelijke taken en verplichtingen heeft de gemeente de beschikking over gevoelige persoonsgegevens. Voor het vertrouwen in de overheid is het van groot belang dat zorgvuldig met die gegevens wordt omgegaan. Tegelijk is het koppelen van gegevens nodig om snel de juiste zorg te kunnen geven.

10.4 Financiën

Van de gemeente verwachten we dat zij een betrouwbare, goede rentmeester is van de beschikbare middelen. Het gaat om gemeenschapsgeld dat direct of indirect door onze inwoners en bedrijven is opgebracht. In de afgelopen jaren is het takenpakket van alle gemeenten flink uitgebreid. Hierbij zijn de financiële risico's toegenomen. De beleidsvrijheid is beperkt en door bezuinigingen van de Rijksoverheid op de uitkering van het Gemeentefonds ligt er al een aantal jaar een flinke druk op het financiële beleid van de gemeente. Gelukkig lijkt hier nu een kentering in gekomen, maar we zijn voor structurele aanpassingen nog steeds afhankelijk van het Rijk.

De ChristenUnie is voor een efficiënt financieel beleid, waar de risico's goed in beeld zijn en de effectiviteit van beleid waar mogelijk dus wordt gemonitord. In Wageningen zijn we trots op ons groene en sociale beleid. Om dat ook in de toekomst te kunnen zijn, is een behoudende financiële koers nodig. Indien er nog meer bezuinigd moet worden, wil de ChristenUnie de posten die te maken hebben met de nood van individuele inwoners, zorg, veiligheid en beheer en onderhoud van bestaande voorzieningen zoveel mogelijk ontzien. Uiteraard moet er voor mensen met weinig financiële draagkracht maatwerk mogelijk zijn.

10.5 Veiligheid

De overheid heeft de plicht om inwoners te beschermen en criminaliteit te bestrijden. De ChristenUnie vindt ook dat de vrijheden waarin we in onze gemeente van mogen genieten, samen gaan met verantwoordelijkheden. Een veilig gevoel begint bij een nette, verzorgde openbare ruimte. De ChristenUnie wil daar graag een been bijtrekken (zie 'Onderhoud'). De ChristenUnie is geen voorstander van cameratoezicht, omdat dit buitenproportioneel is voor de situatie in Wageningen. We hechten aan de rol van de wijkagent als aanspreekpunt voor inwoners in de wijk. In wijken waar groepen jongeren georganiseerd overlast veroorzaken wordt een groepsaankpak opgesteld in overleg met het Veiligheidshuis (burgemeester, politie en officier van justitie). Ook in Wageningen moeten we ons bewust zijn van de invloed van criminaliteit. Criminelen gebruiken vastgoed en winkelpanden om geld wit te wassen. Handhaving staat in Wageningen nog te laag op de agenda. Daardoor wordt er onvoldoende opgetreden tegen fout parkeren, hondenpoep, herplantplicht van bomen, etc. De ChristenUnie pleit voor structurele uitbreiding van de handhavingscapaciteit, zowel bij de boa's als bij de Omgevingsdienst.

ChristenUnie

Wageningen

www.wageningen.christenunie.nl

fractie@wageningen.christenunie.nl

Twitter: [@CUWag](https://twitter.com/CUWag)

Facebook: [CU Wageningen](https://www.facebook.com/CUWageningen)

Instagram: [christenunie_wageningen](https://www.instagram.com/christenunie_wageningen)